

EUE Turkia Riikka-Maria(UM), Kiviniemi 24.05.2019
Antero(UM)

Asia

Epävirallinen sosiaali- ja työllisyysministerien kokous

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 10.04.2019 - 11.04.2019

Romanian järjestämän epävirallisen ministerikokouksen teemana oli naisten työmarkkinaosallistumisen edistäminen. Asiaa tarkasteltiin mm. naisjohtajuuden, naisten taloudellisen itsenäisyyden, epätyypillisten töiden, palkkaerojen, vammaisten naisten työllisyyden, budjetoinnin sekä EU:n sosiaalisen ulottuvuuden kehittämisen kautta.

Kokouksen aikana havaittiin, että kansallisella ja EU-tasolla on viime vuosina tehty useita toimenpiteitä, jotka ovat omiaan tukemaan tavalla tai toisella naisten työllisyysaseman parantamista. Tällaisina EU-tason toimenpiteinä mainittiin esimerkiksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, työperhe-elämädirektiivi, Euroopan työviranomainen, ennakoivat työlolot - direktiivi ja EU-rahastot.

Samalla kuitenkin havaittiin, että tasa-arvotilanne paranee hyvin hitaasti jos lainkaan. Keskeisimpinä tasa-arvon haasteina ovat edelleen palkkaerot, jotka johtuvat ennen kaikkea horisontaalisesta ja vertikaalisesta työmarkkina segregatiosta ja stereotyyppioista niiden taustalla. Myös esimerkiksi naisiin kohdistuvasta häirintä ja väkivaltalta, koti-, hoiva- ja perhevastuiden epätasainen jakautuminen. Työllistymisen itsensä haasteet kohdistuvat ennen kaikkea maahanmuuttaja-, yksinhuoltaja- sekä alhaisen koulutustason naisiin.

Komission mukaan naisten ja miesten tasa-arvon puutteet maksavat EU:lle 370 miljardia euroa vuodessa. Keskeisinä keinoina tilanteen parantamiseen pidetään hoiva- ja perhevastuiden tasapuolisempaa jakautumista, perhevapaita sekä päivähoitojärjestelyjä, palkka-avoimuutta sekä kansallisia ja EU-tason tasa-arvostrategioita, sekä tasa-arvohaasteisiin liittyvän tietoisuuden lisäämistä.

Suomea kokouksessa edusti ylijohdaja Raimo Antilan johtama valtuuskunta. Suomi kävi kokouksen puitteissa useita bilateraalikeskusteluja kertoen erityisesti puheenjohtajuuskauden suunnitelmistaan. Suomen aikeet sekä tasa-arvon että hyvinvointitalouden osalta saivat osakseen voimakasta tukea.

Naisten työmarkkinoille osallistumisen vauhdittaminen

Puheenjohtajana toimi **Romanian työ- ja sosiaaliministeri Marius Constantin Budâi**, joka avasi kokouksen kuvailemalla naisten työmarkkinoiden tilannetta Romaniassa. Ministeri korosti tarvetta kehittää oikeudellista viitekehystä siten, että naisilla olisi aito mahdollisuus taloudelliseen riippumattomuuteen.

Komissaari Marianne Thyssen korosti aiheen tärkeyttä. 370 miljardia euroa menetetään vuosittain taloudellisesta näkökulmasta sen vuoksi, että työmarkkinoilla ei olla tasa-arvoisessa tilanteessa. Sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteista viisi on yhteydessä naisten asemaan työmarkkinoilla. Pilari on sosiaalisen kehityksen kompassi ja eurooppalaisen ohjausjakson avulla seurataan sen toimeenpanoa. Pilaria toimeenpannaan myös lainsäädännöllä; vastikään hyväksytyn työehtodirektiivin tarkoitus on suojella erityisesti epätyypillisissä työsuhteissa olevia, millä pitäisi olla hyötyä myös monille naisille. Naisten työmarkkina-asemaan on useissa ohjausjakson puitteissa annetuissa maakohtaisissa suosituksissa kiinnitetty huomiota.

Komissaari muistutti myös, että EU:n rakennerahastot ovat rahoitusväline, jonka avulla voidaan uudistuksia viedä eteenpäin. Tasa-arvotoimielinten on niihin liittyvän asetuksen mukaan oltava mukana rahoituksen käytön suunnittelussa. Tilastoseurantaa kehitetään myös ja tulevaisuudessa saadaan parempi kuva naisten tilanteesta. Komissaari painotti, että vielä ei olla riittävällä tasolla naisten työmarkkina-aseman suhteen.

ILO:n aluejohtaja Heinz Koller kertoi, että työn maailma on muuttunut merkittävästi, mutta vielä on joukko isoja asioita ratkottavina. Mm. syrjintä, tasa-arvoinen palkka, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen ovat asioita, joissa on vielä tehtävää. Sukupuolten välillä on paljon eroja mm. kotitöiden jakamisessa ja epätyypillisissä työsuhteissa työskentelyssä. On myös huomattava, että koulutuksen ja työn ulkopuolella olevista nuorista n. 70 % on naisia. ILO:n satavuotisjulistuksen valmistelussa kesän työkonferenssiin on tarkoitus heijastella naisten työmarkkina-avalmiuksia digitalisaatiokehityksen lähtökohdista.

Eurofoundin pääjohtaja Juan Menéndez-Valdés vahvisti, että naisten ja miesten välinen ero työllisyysasteessa on vähentynyt viime vuosien aikana. Pääjohtaja esitteli yleisesti tilastojen valossa sukupuolten välisten erojen kehittymistä työmarkkinoilla. Vaikka yleinen kehitys on ollut hyvää, on jäsenmaiden välillä suuria eroja. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa on myös kehittämistä, jotta naisten työllisyysastetta voisi parantaa.

Euroopan tasa-arvoinstituutin EIGE:n pääjohtaja Virginija Langbakk muistutti eduista, joita maat saavat tasa-arvon kehittämisestä. EIGE on mm. tutkinut palkkaeroja ja palkkauksen määrittelyä lainsäädännössä. Hyviä esimerkkejä löytyy Irlannista, Alankomaista, Tanskasta, Ruotsista ja Islannista. Langbakk esitteli myös muita keinoja eri maissa naisten työmarkkina-aseman parantamiseksi ja palkkaeron kaventamiseksi.

Keskustelu epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevien naisten rohkaisemisesta ja tuesta

Keskustelua käytiin puheenjohtajamaan valmisteleman taustapaperin johdolla tärkeimmistä keinoista tukea epätyypillisissä työsuhteissa työskenteleviä naisia ja edistää laadukkaisiin kokoaikaisiin työpaikkoihin pääsyä. Lisäksi keskustelussa pohdittiin, miten EU voisi parhaimmalla tavalla tukea muuttuvaan työn maailmaan sopeutumista.

Komissaari Thyssen pohjusti keskustelua kertomalla, että naiset eivät ole riittävän hyvin edustettuina teknologisilla aloilla ja ovat siten digitalisaatiokehityksessä heikommassa asemassa. Naiset ovat useimmin kuin miehet epätyypillisissä työsuhteissa. Naisten osaamisen kehittämistä ja teknologiataitoja olisi siten kehitettävä, jotta voitaisiin hyödyntää heidän koko potentiaaliaan. EU:n välineitä ovat työehtodirektiivi, suositus sosiaaliturvasta kaikille ja työelämän tasapaino -direktiivi. EU:n rahoitusvälineillä, erityisesti ESR:lla, on saatu hyvää kehitystä aikaan. EU:n osaamisagendassa on myös tärkeitä tavoitteita naisten osaamisen kehittämisestä. Komissio on käynnistänyt julkisen kuulemisen tasa-arvosta. Sen on tarkoitus palvella uutta komissiota työssään.

Työllisyyskomitean EMCO:n puheenjohtaja Ilze Zvidrina korosti eroja jäsenmaissa naisten työmarkkina-asemassa ja jäljellä olevia tärkeitä haasteita. Merkittäviä naisten työllisyyttä edistäviä asioita ovat verotus ja tukijärjestelmä sekä osaamisen kehittäminen ja elinikäisen oppimisen politiikat.

Käydyssä keskustelussa valtuuskunnat kertoivat kansallisista toimista naisten työmarkkinoille pääsyn edistämiseksi. Toimina mainittiin mm. lastenhoitopalvelujen, perhevapaiden ja joustavien työjärjestelyjen kehittäminen. Lastenhoitopalvelujen laatuun on joissain maissa kiinnitetty erityistä huomiota ja perheen hoitovastuiden tasapuolisempaa jakautumista on korostettu. Myös mahdollisuuksia osa-aikatyöhön on lisätty. Lisäksi monissa maissa on toimia naisten osaamisen kehittämiseksi ja itsensä työllistämisen edistämiseksi sekä samapalkkaisuuden korostamiseksi. Erityisesti mainittiin toimet, joilla pyritään saamaan enemmän tyttäriä opiskelemaan teknisille aloille. Euroopan sosiaalirahastoa on paikoin hyödynnetty toimien tarjonnassa.

Suomi kertoi puheenvuorossaan, että epätyypilliset työsuhteet mm. osa-aikatyö ja nollatuntisopimukset ovat yleisempiä naisilla kuin miehillä. Naisten työmarkkinatilanne on erityisen hankala erityisryhmissä esim. romanien keskuudessa. Syrjintä raskauden vuoksi on yleisempää epätyypillisissä työsuhteissa oleville naisille. Uusi lainsäädäntö on sukupuolineutraali, mutta parantaa etenkin naisten työsuhteita. Myös työehtodirektiivi on tärkeä parannus työmarkkinoilla oleville naisille.

Eurooppalaisten ammattiliittojen edustaja **ETUC:n pääjohtaja** korosti, että naiset ovat merkittävästi edustettuina epätyypillisissä työsuhteissa. Se tarkoittaa usein heikkoja työehtoja ja heikkoja oikeuksia. Tarvitaan oikeusperusta, joka estää näennäisyrittäjien väärinkäytön ja nollatuntisopimusten käytön. Siten nämä työntekijät pääsisivät hyötymään kollektiivisesta sopimisesta ja muista oikeuksista ml. sosiaaliturva.

Business Europe korosti tarvetta kokoelmaan erilaisia toimia naisten työmarkkina-aseman parantamiseksi. Työelämän tasapaino -direktiivi on yksi väline, jonka ei toivo heikentävän yritysten kilpailukykyä. Koulutus ja osaamisen kehittäminen ovat tärkeitä keinoja. Naisten yrittäjyyden edistäminen on jäänyt vähän taka-alalle keskusteluissa. Työn jakaminen epätyypillisiin ja tyypillisiin työsuhteisiin on vanhanaikaista. Oleellista olisi sosiaaliturvajärjestelmien modernisointi ja koulutukseen ja aktiivisiin työmarkkinatoimenpiteisiin investoiminen. Joustavat työjärjestelyt olisivat hyvä keino edistää työmarkkinoille osallistumista.

Julkisia palveluja tuottavien yritysten edustaja **CEEP** tuki taloudellista argumenttia naisten osallistumisen lisäämiseksi. Avainasia työelämän tasapainossa on sosiaalipalveluihin investoiminen, ml. lastenhoito. Kollektiivinen sopiminen on myös tärkeä keino. CEEP haluaa kiinnittää huomiota tuloeroihin eikä pelkästään palkkaeroihin. Myös sukupuolisensitiivistä budjetointia voi tukea.

SME United tuki vahvasti naisten työmarkkinoille osallistumisen lisäämistä. Naisten yrittäjyys olisi yksi hyvä keino. Naisten mahdollisuus saada rahoitusta ja päästä liike-elämän verkostoihin pitäisi olla samalla tasolla kuin miehillä.

Työryhmäsessio: Vammaiset naiset työelämässä

Komissio korosti koulutuksen, terveyden ja työllisyyden yhteyttä. Vammaisten henkilöiden osallistumista pitäisi kannustaa jo varhaiskasvatuksessa. Myös työnantajia voi tukea eri keinoin vammaisten henkilöiden työllistämisessä, esim. kiintiöillä tai työllistämistuilla. Oleellista on, että myös vammaisilla naisilla on mahdollisuus jatkokoulutukseen tai uudelleen koulutukseen. Monille heistä joustavat työjärjestelyt ovat tärkeitä.

Keskusteluun osallistuneet valtuuskunnat toivat esille omia toimenpiteitään vammaisten henkilöiden työllistymisedellytysten parantamisessa. Joissakin maissa on erityinen toimintasuunnitelma vammaisten ihmisten työmarkkinoille pääsyn edistämiseksi. Lisäksi lainsäädännössä on otettu vammaisten henkilöiden oikeudet ja syrjimättömyys työpaikoilla huomioon. Monet korostivat tarvetta erityistoimenpiteisiin, ml. palvelurakenteiden tarjoaminen, tuettu työ, koulutusmahdollisuudet. Julkisten hankintojen hyödyntäminen keinona työllistää vammaisia ihmisiä nousi myös esille mm. Suomen puheenvuorossa. Sosiaalisesti vastuullisia julkisia hankintoja ei ole hyödynnetty täysimääräisesti.

Suomi kertoi, että osatyökykyisten työllistämisessä tarvitaan monenlaisia erityisiä tukitoimia, joita annetaan samanaikaisesti. Näihin kuuluvat sosiaali- ja koulutuspalvelut sekä aktiiviset työmarkkinatoimenpiteet. Vammaisten ja vajaakuntoisten henkilöiden tarpeita pitäisi tarkastella monialaisesta näkökulmasta. Suomessa on päätetty käynnistää pitkän aikavälin työkykyohjelma osatyökykyisten työllistämiseksi. Digitalisaation tuomia mahdollisuuksia ja alustataloutta pitäisi hyödyntää täysimääräisesti osatyökykyisten työllisyyden edistämisessä. Myös yhteisötalouden yritykset ja sosiaaliset yritykset ovat merkittävä keino. Suomen puheenvuorossa tuotiin esille, että naiset ovat yliedustettuina stressiin ja mielenterveyteen liittyvissä työkyvyn alenemisissa.

EU:n tasolla toivottiin keskustelun jatkuvan aiheesta. EU:lla voi olla merkittävä rooli tietoisuuden lisäämisessä vammaisten henkilöiden työllistämisessä ja asenteiden muuttamisessa. Lisäksi EU:n jäsenmaat voivat hyötyä toistensa hyvien käytäntöjen jakamisesta ja toisilta oppimisesta.

Muuta

Kokouksen puitteissa Suomen valtuuskunta kävi useita kahdenvälisiä keskusteluja puheenjohtajuuskautensa valmisteluista muiden jäsenvaltioiden kanssa. Erityisen intensiivisiä keskusteluja käytiin Slovakian, Unkarin, Alankomaiden, Viron, Kreikan ja Italian kanssa. Suomi esitteli tapaamisissa erityisesti hyvinvointitalous-teemaa sekä tasa-arvopolitiikkaan liittyviä valmistelujaan. Kaikki tavatut jäsenvaltiot ilmaisivat tukensa Suomen aikeille sekä lupasivat toimia rakentavassa yhteistyössä puheenjohtajuuskaudella.

Suomen edustajat

Raimo Antila, Tiina-Kaisa Haanpää, Eeva Raevaara (STM); Tuija Oivo (TEM); Antero Kiviniemi, Riikka-Maria Turkia, Pasi Korhonen (EUE)

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi
